

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 396

van **KAROLIEN GROSEMANS**

datum: 20 januari 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Overstromingen juli 2021 Limburg - Netwerk pluviometers - Dossiers

Sinds 1 januari 2020 is het Landbouwrampenfonds opgeheven en kwam de brede weersverzekering in de plaats. Voor uitzonderlijke omstandigheden kan een 'ramp' nog steeds erkend worden, maar enkel onder het Vlaams Rampenfonds, een bevoegdheid van de minister-president.

De hevige regenval en overstromingen van juli 2021 werden aan het eind van dat jaar door de Vlaamse Regering erkend als algemene ramp. In totaal werd de hevige regenval in 62 Vlaamse gemeenten erkend als ramp. De overstroming die zich heeft voorgedaan van 14 tot 16 juli werd in 9 Vlaamse gemeenten als ramp erkend.

Deze schadelijke weersverschijnselen werden afgetoetst aan de vereiste wetenschappelijke erkenningscriteria. Om die wetenschappelijke criteria na te gaan, baseert de Vlaamse Regering zich op wetenschappelijke adviezen van het KMI, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en het WL (Waterbouwkundig Laboratorium). Voor de afbakening van de rampgebieden houden het KMI en de VMM onder meer rekening met de gemeten neerslaghoeveelheid. Om die hoeveelheid waar te nemen maken ze gebruik van een netwerk van pluviometers, radarbeelden en in het geval van het KMI ook van een interpolatiemethode.

In het antwoord op schriftelijke vraag nr. 380 van collega Jos De Meyer van 5 juli 2016 stelde toenmalig minister-president Bourgeois vast dat het KMI voor zijn vaststellingen gebruikmaakte van 185 meetpunten in Vlaanderen. De toenmalige minister-president gaf een overzicht van de bestaande meetpunten en maakte eveneens bekend dat er een opname van 45 bijkomende meetpunten zou komen. Graag had ik deze gegevens verder aangevuld.

1. Kan de minister een overzicht geven van het netwerk van pluviometers dat vandaag gebruikt wordt om een rampgebied te evalueren? Hoeveel meetpunten telt de provincie Limburg vandaag? Graag een overzicht voor de provincie Limburg alsook per gemeente. Kan de minister voor ieder meetpunt eveneens aangeven tot welk netwerk ze behoren (het KMI, Hydrologisch Informatiecentrum (HIC), VMM, Belgocontrol en Meteowing)?
2. Hoeveel van deze meetpunten gebruiken een verouderd type met kantelbakstelsel en hoeveel een weegstelsel? Graag een overzicht voor de provincie Limburg alsook per gemeente. Kan de minister voor ieder meetpunt eveneens aangeven tot welk netwerk ze behoren (het KMI, HIC, VMM, Belgocontrol en Meteowing)?
3. Hoe vaak worden de meetpunten in het netwerk nagekeken en opnieuw geijkt? Welke richtlijnen worden gehanteerd?

4. In het antwoord op schriftelijke vraag nr. 380 gaf toenmalig minister-president Bourgeois aan dat het pluviometernetwerk relatief dicht is en volstaat om adequate inschattingen te maken.

Hoe beoordeelt de huidige Vlaamse Regering de werking van het bestaande netwerk? Is het voldoende gebiedsdekkend? Op basis van welke criteria wordt momenteel bepaald of al dan niet bijkomende meetpunten nodig zijn?

5. Zijn nog bijkomende meetpunten gepland?
6. Het wetenschappelijk criterium voor hevige regenval is bepaald in artikel 4 van het decreet van 5 april 2019 houdende de tegemoetkoming in de schade die aangericht is door rampen in het Vlaamse Gewest en in artikel 4 van het besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 5 april 2019 houdende de tegemoetkoming in de schade die aangericht is door rampen in het Vlaamse Gewest. Hevige regenval wordt hier gezien als zware en plotse regen van meer dan 35 millimeter per uur per vierkante meter of meer dan 70 millimeter per 24 uur per vierkante meter, die lokale overstromingen, opstuwingen van riolen of modderstromen veroorzaakt. In de adviezen van het KMI en de VMM betreffende de hevige regenval van 14 juli tot en met 16 juli 2021 registreert de VMM in een aantal Limburgse gemeenten wel een overschrijding van deze waarden, terwijl het KMI dit niet doet.
- a) Wat is de oorzaak voor die verschillende vaststellingen en conclusies?
- b) Op welke manier berekenen de VMM en het KMI de theoretische terugkeerperiode van 30 jaar?
7. Tot slot heb ik nog een aantal vragen over erkenning als ramp van de hevige regenval medio juli 2021.
- a) Welke Limburgse gemeenten dienden een aanvraag tot erkenning als ramp in?
- b) Hoeveel schademeldingen werden door inwoners ingediend en hoeveel bedroeg het geraamde schadebedrag? Graag een overzicht per Limburgse gemeente.
- c) Hoeveel en welke Limburgse gemeenten dienden een aanvraag in omdat ze schade leden aan hun patrimonium of op hun gronden?
- d) In januari 2021 start ook een onderzoek naar de regenval en overstroming tijdens de maand juli.
- Wat is de reden om dat onderzoek uit te voeren? Wat zal precies onderzocht worden en wanneer mogen we de conclusies verwachten?
- e) Wie is verantwoordelijk voor de controle en het onderhoud van dijken aan de Vlaamse waterlopen?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Jan Jambon (161), Zuhal Demir (396).

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 396 van 20 januari 2022

van **KAROLIEN GROSEMANS**

1. VMM maakt gebruik van gebiedsdekkende neerslagradarbeelden afgeijkt aan grondpluviografen die voor elke pixel kwart km² het neerslagvolume geeft. Het aantal pixels per gemeente is de oppervlakte in km² maal 4. Het aantal grondpluviografen in Limburg is 9 (Niel-bij-Sint-Truiden, Beverst, Kanne, Maasmechelen, Lummen, Houthalen, Neeroeteren, Tessenderlo, Overpelt) op een totaal van 52 grondpluviografen van VMM in Vlaanderen.

HIC: Het HIC beschikt over 3 neerslagmeters in Limburg op volgende locaties: Kanne, Genk, Lommel. In totaal beschikt het HIC over 20 neerslagmeters in Vlaanderen.

KMI: Het volledige klimatologische netwerk van het KMI bestaat uit 201 stations waarvan er 189 actief zijn. 94 stations daarvan bevinden zich op het Vlaamse grondgebied. Het KMI beschikt over 15 meetpunten in Limburg waarvan

- 13 manuele meetpunten (Koersel, Hechtel-Eksel, Meeuwen, Houthalen-Helchteren, Houthalen, Zonhoven, Ophoven, Kuringen, Maasmechelen, Engelsmanshoven, Lauw, Oostham, Gorsem)
- 1 AWS (Automatisch WeerStation) van MeteoWing (Kleine-Brogel)
- 1 AWS van het KMI (Diepenbeek).

Daarnaast maakt het KMI gebruik van de beschikbare radarbeelden (combinatie van de radars van Jabbeke, Helchteren, Wideumont, Zaventem en Avesnois) om de neerslaghoeveelheden te analyseren.

Opmerkingen: Ook de pluviometers in Brussel (van het KMI en SBGE) en in het noorden van Wallonië (van het KMI en SPW-MI), dus dichtbij het Vlaamse grondgebied, kunnen gebruikt worden bij de analyse van de neerslaghoeveelheden in Vlaanderen.

2. Op geen enkel van de meetpunten van VMM wordt een verouderd kantelbaksysteem gebruikt. Alle 52 pluviografen gebruiken een weegsysteem (OTT Pluvio DWD & Pluvio2).

HIC: Het HIC gebruikt enkel neerslagmeters van het wegende type (OTT Pluvio 2/ Pluvio DWD).

KMI: Het KMI beschikt in Limburg over 13 manuele pluviometers. De pluviometers in de AWS stations te Kleine Brogel en Diepenbeek maken gebruik van het weegsysteem.

3. Het onderhoud van de VMM pluviografen wordt gemiddeld om de 2 maanden uitgevoerd. Controle van de nauwkeurigheid (ijking) zoals voorgeschreven door de fabrikant van de toestellen gebeurt jaarlijks door een gecertificeerde aannemer. Het onderhoud van de VMM neerslagradar gebeurt 2 maal per jaar door de fabrikant van het neerslagradarsysteem.

HIC: IJking/kalibratie van de meettoestellen gebeurt jaarlijks met ijkingsgewichten door een aannemer. Data zelf worden dagelijks gevalideerd door het KMI. Jaarlijks worden de gegevens nogmaals gecontroleerd, ook door het KMI.

KMI: De pluviometers die in het automatische netwerk gebruikt worden, worden schoongemaakt en geledigd wanneer ze vol zijn. De hoeveelheid water in de pluviometer wordt automatisch bijgehouden en technici worden ter plaatse gestuurd wanneer de hoeveelheid water de limiet van de pluviometer nadert en wanneer men neerslag verwacht die de pluviometer zou kunnen laten vollopen. De automatische pluviometers worden gekalibreerd wanneer er uit vergelijking met omliggende pluviometers een vermoeden van kwaliteitsverschil is.

Door personeelsgebrek bij het KMI worden de manuele stations minder frequent bezocht. De waarnemers zijn zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van hun waarnemingsstations. Daarbij kunnen ze natuurlijk hulp vragen wanneer nodig, bv. voor het verwijderen van bomen of voor het verplaatsen van de pluviometers. De data van de manuele stations worden manueel gecontroleerd. Een automatisch kwaliteitscontrolesysteem helpt de personen die instaan voor de manuele controle door afwijkende waarden aan te duiden en suggesties te doen voor eventuele correcties van de gegevens.

De radars van het KMI te Wideumont en Jabbeke worden onderhouden door technici van het KMI met steun van de fabrikant (Leonardo). Er vinden regelmatig controlebezoeken en technische interventies plaats. Daarnaast wordt de radar ook permanent gemonitord. Van zodra een parameter afwijkt van de normale waarde, worden de data bestudeerd en wordt er ingegrepen naar gelang de urgentie van het probleem.

4. Ik verwijs naar het antwoord op vraag nr. 380 van de heer Jos De Meyer van 5 juli 2016: "De combinatie van grondmetingen en radarbeelden is zowel volgens de deskundigen van het KMI als van de VMM een betrouwbare methode om de neerslaghoeveelheden te bepalen. Het is dus zeker niet zo dat gemeenten zonder meetpunt benadeeld zouden worden ten opzichte van gemeenten die wel één of meer meetpunt(en) op hun grondgebied hebben." Deze conclusie blijft gelden.

HIC is van oordeel dat het aantal geautomatiseerde hoogfrequente neerslagmeters (HIC, VMM, KMI, Brussels gewest, Wallonië), in combinatie met de dagpluvio's (KMI) en de 4 radartorens in België (Jabbeke (KMI), Wideumont (KMI), Zaventem (Skeyes) en Helchteren (VMM)) volstaan om zo goed als overal een accuraat beeld van neerslaghoeveelheid te kunnen krijgen in België en zeker in Vlaanderen.

5. Momenteel staan er geen nieuwe meetpunten gepland binnen het VMM netwerk, de fijnmazigheid van het (totale) netwerk wordt permanent geëvalueerd.

KMI: Er werden over de afgelopen jaren heen 11 automatische pluviometers (OTT2) geïnstalleerd. Door problemen met de ontvangst van de data zijn deze stations nog niet operationeel en worden hun data voorlopig nog niet gebruikt. Van deze 11 automatische stations bevinden er zich 8 in Vlaanderen en 3 in of dichtbij de provincie Limburg (Kuringen, Kerkom en Ransberg). Daarnaast zijn er nog andere OTT2 pluviometers beschikbaar op het KMI die nog op het terrein geïnstalleerd moeten worden.

HIC: Neen. Enkel onderhoud/behoud van huidig meetnet is voorzien.

6. a) De oorzaak van deze verschillen is een verschillende set neerslagradars die worden gebruikt door enerzijds het KMI (met gebruik van radars Jabbeke, Helchteren, Wideumont, Zaventem en Avesnois), en anderzijds de VMM (met gebruik van de radars in Jabbeke en Helchteren). De radarbeelden gebruikt door het KMI worden gecorrigeerd voor hagel, en atmosferische omstandigheden. Door het verschil in gebruikte radars en in toegepaste correcties kunnen de eindproducten licht verschillend zijn.

b) Voor regenval worden de criteria van meer dan 35 millimeter per uur of meer dan 70 millimeter per 24 uur gehanteerd.

7. a-b) Voor de provincie Limburg ontving het Vlaams Rampenfonds 165 schademeldingen als gevolg van de overvloedige regenval van 14 tot 16 juli 2021 voor een totaal gemeld schadebedrag van 6.029.221,50 euro.

De verdeling per gemeente is als volgt.

gemeente	aantal schademeldingen	gemeld schadebedrag (€)
3500 - Hasselt	16	558.005,50
3520 - Zonhoven	1	25.800,00
3530 - Houthalen-Helchteren	3	76.632,00
3540 - Herk-de-Stad	6	181.340,00
3545 - Halen	2	700,00
3550 - Heusden-Zolder	1	75.000,00
3560 - Lummen	3	23.000,00
3570 - Alken	18	340.009,00
3580 - Beringen	2	32.424,00
3590 - Diepenbeek	3	65.200,00
3600 - Genk	2	23.950,00
3620 - Lanaken	4	11.209,00
3630 - Maasmechelen	1	19.112,00
3640 - Kinrooi	4	203.500,00
3650 - Dilsen-Stokkem	1	40.000,00
3680 - Maaseik	3	119.100,00
3700 - Tongeren	12	233.216,00
3717 - Herstappe	3	10.800,00
3720 - Kortesseem	2	22.800,00
3730 - Hoeselt	1	27.240,00
3740 - Bilzen	4	62.795,00
3770 - Riemst	2	67.100,00
3800 - Sint-Truiden	21	1.799.393,00
3830 - Wellen	3	21.650,00
3840 - Borgloon	9	282.613,00
3850 - Nieuwerkerken	4	55.794,00
3870 - Heers	11	643.473,00
3890 - Gingelom	12	891.304,00
3910 - Pelt	2	8.715,00
3930 - Hamont-Achel	2	12.000,00
3945 - Ham	1	2.250,00
3950 - Bocholt	2	21.619,00
3960 - Bree	2	5.490,00
3980 - Tessenderlo	1	1.700,00

3990 - Peer	1	64.288,00
Totaal	165	6.029.221,50

- c) Sint-Truiden en Herk-de-Stad hebben meldingen ingediend voor schade aan hun patrimonium, respectievelijk ten bedrage van 300.000 euro en 178.000 euro. De gegevens m.b.t. die schademeldingen zijn vervat in het bovenstaande overzicht.

Het Vlaams Rampenfonds beschikt in het huidig stadium niet over statistische gegevens m.b.t. de hoedanigheid van de schademelder of de aard van de opgelopen schade. De ontvangen schademeldingen zijn op dat vlak niet gedocumenteerd, omdat zij enkel tot doel hebben om het onderzoek te kunnen voeren naar een mogelijke erkenning als ramp en (in bevestigend geval) de geografische afbakening van het rampgebied en de tijdsafbakening.

Na de erkenning als ramp kunnen de schadelijders uit de desbetreffende gemeenten een aanvraag indienen tot tegemoetkoming door het Vlaams Rampenfonds. Zij hebben daarvoor tijd tot het einde van de derde maand die volgt op de maand waarin het erkenningsbesluit is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Voor de overvloedige regenval van 14 tot 16 juli 2021 en voor de overstromingen van 14 tot 17 juli 2021 is dat tot 31 maart 2022.

- d) Het onderzoek naar de overvloedige regenval van 14 tot 16 juli 2021 en naar de overstromingen van 14 tot 17 juli 2021 is afgesloten en heeft geleid tot een erkenning als ramp bij beslissing van de Vlaamse Regering van 21 december 2021.

Voor de overvloedige regenval van 14 tot 16 juli zijn, op basis van de adviezen van de wetenschappelijke instanties en toetsing aan de criteria die in de regelgeving zijn vastgesteld, 62 gemeenten opgenomen in het erkenningsbesluit; voor de overstromingen van 14 tot 17 juli zijn dat 9 gemeenten.

Voor meer toelichting verwijs ik naar de nota aan de Vlaamse Regering (en de bijlagen) die aan de basis lag van deze beslissing (ref. VR 2021 1712 DOC.1576). Deze documenten zijn beschikbaar bij het Vlaams Parlement en zijn ook publiek raadpleegbaar op [deze webpagina](#).

U zal waarschijnlijk januari 2022 bedoelen. In januari is geen bijkomend onderzoek opgestart maar was er een digitale vergadering met de gemeente Zoutleeuw, de gouverneur van Vlaams-Brabant, de VMM, de administratie van het rampenfonds en de kabinetten van minister Crevits, Minister-President Jambon en mijzelf. De bedoeling van deze vergadering was om uit te leggen aan Zoutleeuw waarom zij niet werden erkend als ramp. De VMM bevestigde hierbij haar advies. Verder werd aan de gemeente Zoutleeuw uitgelegd hoe de VMM zou onderzoeken hoe in de toekomst overstromingen kunnen voorkomen worden.

- e) De VMM is als waterbeheerder voor de onbevaarbare waterlopen van de 1^e categorie verantwoordelijk voor dit onderhoud.

De Vlaamse Waterweg is verantwoordelijk voor het beheer van de dijken langs de waterwegen (bevaarbare waterlopen).